

Česky s vlaštovkou 1

Jak učit češtinu jako druhý/cizí jazyk – pracovní listy pro výuku dětí i dospělých

Dana Havlíková a Radim Ošmera (ed.)

Vydává: AUČJ – Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka, z. s.,

Josef Martího 407/2, 162 00 Praha 6, v roce 2019.

Počet stran: 65

Lektorovala: Lída Holá

Ilustrovala: Ivana Vlasáková

Grafická úprava: Leoš Drašnar

Jazyková korektura: Nina a Jan Táborští

Tato příručka vznikla v rámci programu „Podpora aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR v roce 2019“, financovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, projekt Symposium 2019, rozhodnutí číslo 27426/2018-62.

ISBN 978-80-907554-2-0

Česky s vlaštovkou 1

Jak učit češtinu jako druhý/cizí jazyk – pracovní listy pro výuku dětí i dospělých

Dana Havlíková a Radim Ošmera (ed.)

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme Asociaci učitelů češtiny jako cizího jazyka, z. s., za možnost vydat tuto příručku a jejím aktivním členům, autorům této příručky, za ochotu podělit se o své nápady, postřehy z praxe a ověřené postupy s ostatními lektory a zájemci o češtinu jako druhý či cizí jazyk.

Tato příručka vznikla v rámci programu „Podpora aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR v roce 2019“, financovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, projekt Sympozium 2019, rozhodnutí číslo 27426/2018-62.

Dana Havlíková a Radim Ošmera

OBSAH

ÚVOD	7
CO MÁTE RÁDI? UKÁZKOVÁ LEKCE (RADIM OŠMERA)	8
PRACOVNÍ LISTY	
1 Asociace (Anastasiia Martínková)	16
2 Balónky (Radim Ošmera)	17
3 Barvy (Jana Černá)	18
4 Co nám řeknou mince (Eva Volfová)	21
5 Darth Vader (Eliška Kryslová)	23
6 Hry s letáky (Anastasiia Martínková)	26
7 Jednoduché otázky o složitých věcech (Anastasiia Martínková)	28
8 Je to pořád ještě tužka? (Anastasiia Martínková)	31
9 Kdo je ve třídě (Radim Ošmera)	32
10 Kouzelný měšec (Anastasiia Martínková)	34
11 Kubismus (Anastasiia Martínková)	36
12 Tichá pošta (Eliška Kryslová)	37
13 Pojďme smazat tabuli (Petra Lipenská)	46
14 Příběh podle abecedy (Anastasiia Martínková)	47
15 Vlaštovka (Petr Pytlík)	50
16 Zajímavý dotazník (Anastasiia Martínková)	53
17 Zním někoho, kdo... (Eliška Kryslová)	55
18 Žertovná věštba (Martina Vašíková)	57

ÚVOD

Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka, z. s., (dále jen AUČCJ) je odborná zájmová organizace učitelů českého jazyka všech stupňů a typů škol i mimoškolních vzdělávacích zařízení v České republice. Cílem AUČCJ je podporovat výměnu zkušeností v oblasti výuky češtiny se zaměřením na zdokonalování metod a didaktických postupů, usilovat o rozvoj různých forem dalšího vzdělávání učitelů češtiny, usnadňovat svým členům přístup k učebním materiálům, umožňovat metodicky propracované vzdělávání zmíněných učitelů a podporovat tzv. dobrou praxi se zaváděním osvědčené a propracované metodické podpory výuky.

AUČCJ věnuje dlouhodobě značnou pozornost vzdělávání jak dospělých, tak dětí-cizinců. Doposud vydala pět metodických příruček, které reagují na potřeby začínajících lektorů a dalších zájemců. Jedná se o příručky *Začínáme učit češtinu pro děti-cizince (předškolní věk)* (2015), *Začínáme učit češtinu pro děti-cizince (mladší školní věk)* (2014), *Začínáme učit češtinu pro náctileté cizince* (2016), *Čeština jako druhý/cizí jazyk: diagnostické nástroje a specifické poruchy učení* (2017) a *Výuka azylantů a osob s mezinárodní doplňkovou ochranou: zkušenosti z let 2011–2015* (2019). Všechny příručky jsou zájemcům volně dostupné na webu AUČCJ.

V roce 2019 se cílem AUČCJ stala rovněž tvorba souboru pracovních listů s metodickým návodem *Česky s vlaštovkou. Jak učit češtinu jako druhý/cizí jazyk – pracovní listy pro výuku dětí i dospělých*. Realizací tohoto záměru chtěla AUČCJ reagovat na poptávku po doplňujících materiálech pro výuku češtiny pro cizince. Tvůrci pracovních listů se stali přímo členové AUČCJ, kteří tak mohou se svými kolegy i s odbornou veřejností sdílet své zkušenosti a postřehy z praxe.

Dana Havlíková

CO MÁTE RÁDI?

Ukázková lekce pro děti (Neslovany) ve věku staršího školního věku (11–15 let) na úrovni A1

Radim Ošmera

Následující text popisuje nikoliv možnou, ale konkrétní proběhnuvší hodinu s konkrétní skupinou dětí. Ukazuje možnosti, představuje nápady, chce inspirovat, pomoci začínajícím lektorům. Text si neklade nárok na univerzální správnost. Každý lektor je jiný. Vezmi si z článku, milá čtenářko, milý čtenáři, to, co se ti jeví jako důležité.

Děti navštěvující kurz (v Centru pro integraci cizinců v Brně) byly neslovanského původu. Kurz byl koncipován jako zájmový kroužek, nebyl součástí povinné školní docházky. Jako všechny děti byly i tyto děti velmi živé, což se v hodinách projevovalo a bude to částečně předmětem didaktického popisu. Mimořádné na těchto dětech bylo, že pocházely ze zdravého a podporujícího rodinného zázemí a také jejich nastavení k učení bylo velmi pozitivní. Učily se rády, ne však samy od sebe. Jinými slovy k učení potřebovaly větší či menší impuls, ale následovala vždy krásná práce s motivovanými žáky.

ZAHÁJENÍ

Přicházím do třídy. Kluci hrají na velkých mobilech hru. Holky si něco píšou na tabuli. Někteří pobíhají po třídě a hází si s plyšovým balónem. Na můj příchod reagují jen tak, že zvesela volají: „Dobryyy deen.“ Chvilí je pozoruji. Nálada je dobrá. Ale bude asi náročné je svolat k práci.

Tleskám a volám taky: „Dobry den.“ Hlas do jisté míry napínám, ale hlavně se jako vždy snažím jen o to, aby byl výrazně sytý, posazený do široka, hlasitý, nikoliv agresivně autoritářský. Jde jen o to, abych dal najevo, že jsem tady.

V místě, kde kurz probíhá, není zvonění, tedy ostrý předěl mezi pauzou a hodinou. Osobně potřebuji, aby zahájení bylo vždy přirozené, a tedy pokaždé trochu jiné, zároveň však vždy jasné.

Josef zvedá hlavu a ptá se: „Je hodinááá?“ Říkám tiše, že ano. Usmívám se a čekám nehybně na svém místě. Kluci tedy vypínají mobil. Dívky se usazují na místo. Ti, kteří si házeli s míčem, křičí: „Pané učitel, chytéééjte.“ Chytám míč tak, aby to vypadalo jako pohyb fotbalového brankáře. U toho ze sebe vydám mohutné přehnané heknutí, které předvádí mimořádnou námahu pohybu. To vzbudí v rozjivené třídě všeobecné veselí. Poté míč prohodím za zády před sebe a položím na stůl, postavím se doprostřed třídy a gestem ruky ukážu na jejich židle a vyzvu je tak, aby se posadili.

Gesto otevřené ruky, kdy dlaň míří nahoru, s mírnou úklonou, ale nekompromisním výrazem v obličeji jsou jako celek velmi důležité. Toto je jeden z momentů, kdy navazuji pro mne i pro ně dobrý vztah. Nebojím se takzvaně si zadat s dětmi, když reaguji na jejich hod míčem. Zároveň s maximální laskavostí vymezuji hranice – fotbal nyní hrát nebudeme.

Myslel jsem si, že našemu vztahu pomůže, když například před hodinou podniknu s chlapci exkurzi do jejich světa her na mobilu nebo když se pokusím porozumět tomu, co mají mezi sebou dvanáctileté dívky. Ani jedno však není ani nutné, a nakonec ani možné. Co se mobilních her týče, byla by to z mé strany přetvářka. Co se mladých dívek týče, bylo by to z mé strany čiré bláznovství. Do prožívání mladých slečen neproniknu, ani kdybych chtěl. Proto do dívčího chichotání a klučích her nevstupuji a navazuji vztah jinak.

ZKLIDNĚNÍ

Děti sedí v lavicích. Je jich sedm. Ptám se a oslovuji je jménem: „Jaký je dnes den? Kde bydlíš? Kde bydlí spolužák? Co dělá maminka? Co dělá tatínek? Co je tato věc? A tohle?“ (ukazují). Tyto konkrétní otázky opakují látku z předchozích dvou hodin. Děti se zklidňují. Tento přirozený přechod od hry k navození učení je pro mne důležitý, vyladění však bude ještě pokračovat.

Dříve jsem musel každého upozorňovat na to, aby si vyndal psací potřeby a sešit, což zabralo asi 3–5 minut. Od zápisu do sešitů jsem ale v této konkrétní třídě z velké části upustil. To, že něco bylo v sešitě, vůbec neznamenal (jak je všem učitelům známo), že to děti uměly použít. Neplatí to samozřejmě pro každou skupinu (například ve škole bych zvolil jiný postup, stejně tak pro začátečníky nebo více heterogenní skupinu jsem různé formy zápisu řešil). Pro tuto skupinu jsem zvolil jistý kompromis, do sešitu jsme psali málo, ale vždy jsme si tam nalepili přehledové tabulky. Některé dívky si psaly více než ostatní žáci. Já jsem vždy zápis zkontroloval. Klíčové pro mě bylo to, že jedna aktivita byla provázána s aktivitou další tematicky i gramaticky. To znamená, že v jedné hodině jsme něco probrali, v následujících jsme to stále opakovali a propojovali s další látkou. Jedině tak jsem viděl pokrok.

Výrazný byl také rozdíl v práci dívek a chlapců. Dívky pracovaly pečlivěji a hlavně rychleji. Celou výuku jsem tedy zpomalil tak, aby děti měly čas si probírané věci co možná nejvíce osvojit. Důležité věci – zejména gramatická pravidla, případně větné struktury – jsem jim připravil vždy vytištěné. To vše jsme pak používali v dalších hodinách. Ale slovíčka a variace ve větných strukturách nebo konkrétní aplikace gramatiky jsme nikam nezapisovali. Používali jsme je tak dlouho, dokud je děti neuměly.

VYLADĚNÍ

Odsunuji učitelský stůl ke stěně a ve třídě mezi lavicemi, které jsou poskládány do písmene U, vzniká místo, kde si můžeme sednout na koberec. Děti už vědí, co to znamená. A už mají radost v očích. Zvedají se ze židlí a čekají na mé gesto. Usměju se. A vyzvu je, aby přišly za mnou na koberec. Sedáme si do kruhu. Každý už má své místo, které po celou dobu kurzu nemění. Na toto místo se každý těší a ostatní jeho prostor respektují.

Celý tento proces usazování se na zem na své místo je součástí vyladování. Vznikl samovolně. Stal se z toho přirozený rituál, který již definitivně oddělí bujarost úvodu od učení. Učení se však od tohoto momentu stává něčím, co u dětí vyvolává stejný zájem jako předchozí hra. Usazují se s těšením proto, že čekají, že je hodina bude bavit. Přípravy na takové očekávání jsou samozřejmě radostí, ale taky jsou náročné, aby nezklamaly ani jednu stranu.

OPAKOVÁNÍ

Následuje aktivita Písmenka. Je převzata z knihy Petra Hladíka.¹ Mám rozstříhanou českou abecedu, několik písmen vyložím na koberec. (V minulých hodinách jsme probírali téma jídlo a jeho kvality. To jsme využili pro prezentaci gramatického rodu a osvojování nových adjektiv.)

1 HLADÍK, Petr. *111 nových her pro atraktivní výuku jazyků*. Praha: Grada Publishing, 2016, str. 16. ISBN 978-80-247-5840-4.

Vysvětlení aktivity v češtině je ve skupině nereálné a jiný společný jazyk nemáme. Proto tedy předvádím to, co po dětech chci. Beru lístek s „K“ a říkám: „Kakao.“ Lísteček dávám k sobě tak, aby bylo jasné, že je to bod pro mě, že vytvoří hromádku. Poklepu na písmenko a pak dlaní poklepu na hrudník jako vyjádření toho, že je moje. Naznačím rukou, že hledám a že chci vzít další. Dívám se na lístky. Ruku zastavím ve vzduchu. Podívám se na děti. Už vědí, chápou. Říkám: „OK? Rozumíte?“ Nadšeně kývají hlavou, říkají: „Ano.“ Případně: „Rozumím.“ „Dobře,“ říkám. „Jídlo,“ opakuji pro jistotu. Nad hromádku vystřelí ruce dětí a každý chce ulovit co nejvíce písmen. Některá slova děti samozřejmě znají i bez našeho kurzu, chodí na klasickou základní školu. Hlídám, co říkají a aby případně nepodváděly, neboť i k tomu mají občas tendenci. Když se blížíme k rozebrání všech rozložených písmen, přidávám další. Jakmile zůstávají na koberci jen ta, s nimiž si nikdo neví rady, postupuji následovně.

1. Víím, že děti znají jídlo na „č“ – česnek, protože jsme ho minulou hodinu probírali, a tak je zkusím navést popisem. Rukama opisují velikost hlavičky a odloupávání stroužku, říkám, že je to bílé, potom si promnu prsty a čichnu si k nim. Naznačím zásah silnou vůní či pachem tím, že prudce ucuknu hlavou od prstů a hlasitě vydechnu. Děti slovo znají z předchozí lekce, ale nemohou si vzpomenout. Poklepu rukou na písmeno „č“. Potom jeden chlapec zavolá: „Čibule.“ Usměju se a říkám, že ne, že to je cibule a tu už jsme měli. Pak někdo jiný říká: „Čenek.“ Dávám rukou a mimikou najevo, že je to blízko, ale že to není slovo, které hledáme. Nakonec někdo jiný řekne: „Česnek.“ Adam má velkou radost, že si vzpomněl, a raduje se velmi nahlas. Já se raduji nahlas s ním. Zvolám: „Joooo!! Super!“ A naznačím, že si s ním chci plácnout. On prudce plácne do mé dlaně. Mám radost a tleskám. Ostatní se smějí, moje nadšení a celkově dobrá atmosféra se podílejí na tom, že děti zvládají neprožívat vlastní neúspěch (i když jsou u mnoha jiných her opravdu velmi soutěživé). Tedy to, že ony nebyly těmi, kdo si vzpomněl. Pokud je můj pokus o vysvětlení neúspěšný, slovo řeknu sám a nechám si lístek u sebe. Jedná se však o slovo, které mají znát, takže trvám na tom, aby ho jednotlivě opakovaly po mně.

2. Nevím, jestli nějaké slovo na danou hlásku znají. Pokusím se je stejně, jak je uvedeno výše, navést ke slovu, které považují za relevantní. Na konci počítáme, kdo má kolik lístků. Každého výrazně pochválím. Společně si zatleskáme. Domnívám se, že všeobecné veselí převládá nad pocitu proher. Poté beru některá písmenka a ještě nechávám děti náročnější slova opakovat.

VÝSLOVNOST

Aktivita Písmenka neslouží jen k opakování, ale je pro mne také výchozím materiálem pro trénování výslovnosti. Dnes se zaměřujeme na hlásku „ch“. Starší arabští chlapci říkají takzvané chrčivé (ovulární) arabské „chrrr“. Nejstarší dívka v kurzu je z Indie a „ch“ nevyslovuje vůbec. Místo něj vkládá „k“. Zklidníme se, všichni se utiší. Zde pro dnešek zafunguje šeptání. Šeptem můžeme snadněji vyslovit hlásky neznělé, „ch“ je hláska neznělá. Například skutečně znělé „h“ (při kterém se rozezní hlasivky) šeptem vyslovit nelze, i když se při jeho výuce – například u Rusů – jistým druhem šeptání začíná, aby se uvolnil jazyk. Nyní zpět k hlásce „ch“. Dáme si ruku na krk. Důležité je dát ruku skutečně na místo, kde vyslovujeme „ch“. Mírně otevřeme ústa. Řekneme nahlas „k“. Potom „k“ vyslovíme šeptem (je to neznělý konsonant, proto si pomůžeme šeptáním) několikrát za sebou. Potom necháme jazyk v pozici, kde vyslovuje „k“, a vydechujeme jakoby dlouhé „k“, následně se ozve „kchchchchchchch“. To nikomu nečiní potíže. Potom šeptáme slabiku „chchchch“, ta je nejjednodušší. Poté další vokály: „cha/che...“ Poté šeptáme slovo „chchchchleba“. Jde to. Nakonec děti řeknou slovo „chleba“ nahlas a čistě. Nicméně to není záruka trvalého úspěchu. Mluvidla se ještě dlouhý čas budou vracet k výslovnosti „chrrleba“ a „kleba“. Proto doporučujeme výslovnost opravovat i během aktivit,

teré na ni primárně zaměřeny nejsou. Děti už vědí, jak to udělat, není to tedy výrazné zdržení.

Nyní jsme s každým, kdo měl problém s hláskou „ch“, za několik minut došli ke zvuku, který byl na úrovni rodilého mluvčího. Vždy, když zaznělo ono čisté „chleba“, bylo to za mé výrazné gestikulační podpory. Nemohu jen sedět a dívat se, zda se zvuk podaří, nebo ne. Sedím přímo proti žákovi na zemi a pracuji s mimikou a gestikulací tak, že to vypadá, že ten zvuk tlačím spolu s dotyčným ven i já. Když se to podaří, mám takovou nefalšovanou radost, že vždy vykřiknu hrdelní „Jo!“. Pak vysoké „Jupííí“. A plácnu si s dotyčným jednou nebo dvěma rukama. Děti z toho nemají o nic menší radost a snaží se pak už samy zvuk zachovat.

Kurz trval čtyři měsíce, dvakrát týdně dvě hodiny. Vídali jsme se poměrně často. Výuka nesměla být stereotypní, musel jsem velmi citlivě sledovat to, zda má aktivita nosnost do dalších lekcí. Tuto konkrétní aktivitu Písmenka jsem zařadil už pouze jednou, tedy dvakrát za čtyři měsíce. Děti jsem zvykal na různé druhy práce. U toho jsme se učili českým pokynům a další slovní zásobě (posad' se, podej' mu to prosím, lepidlo, nůžky...).

NOVÁ SLOVNÍ ZÁSoba A GRAMATIKA

Zopakovali jsme si slovíčka a procvičili výslovnost. Písmenka dávám stranou. Beru předem připravený obrázek pomeranče. Ptám se, co to je. Děti odpovídají, že pomeranč. Nyní pomalu říkám: „Já mám rád pomeranč.“

„Já,“ ukazuji na sebe prstem, na hrudník, „mám rád,“ ukazuji, že jím, a opisuji prstem dráhu do žaludku, potom si hladím krouživým pohybem břicho, „pomeranč.“ Na konci věty řeknu: „Mňam, mňam, mám rád, mňam.“ U toho si hladím břicho.

Potom dám před děti dva papíry. Na jednom je napsáno „To je pomeranč.“ Pod ním je napsáno „Mám rád pomeranč“.

To je pomeranč.

Mám rád/a pomeranč.

Dále říkám: „Mám rád...“ a ukazuji na sebe. Říkám: „Mám rád...“ ukazuji na kluky ve třídě. Poté říkám: „Mám ráda...“ ukazuji na holky ve třídě. Děti kývají, že rozumí.

Doprostřed prostoru vyložím další obrázky: dort, česnek, banán, chřest. (Všechna slova děti znají.)

Vedle toho položím další papír.

A: Co máš rád?	A: Co máš ráda?
B: Mám rád...	B: Mám ráda...

Ptám se a ukazuji prstem na větu „Co máš rád?“. Dívám se na Adama, který se neklidně vrtí a přemýšlí, co by vyvedl. Čekám, jestli se chytne. Ukazuji prstem na větu, kterou má přečíst, druhou rukou ukazuji na obrázky. Hlásí se ale Josef a chce mluvit on. Usměju se a řeknu laskavě: „Moment.“ Adam nerozumí. Je trochu nervózní. Oslovím tedy Josefa: „Co máš rád?“ Josef: „Mám rád dort, mňam mňam.“ Hladí si břicho. Směje se a s ním i ostatní. Postupně oslovím tedy všechny žáky. Někteří jen odpoví, někteří napodobují i gesta a říkají „mňam, mňam“. Adam je v kurzu nejmladší a nyní se uvolnil. Nakloní se nad všechny obrázky a dělá, jako by je jedl, a říká nahlas: „Mňam, mňam,“ a ostatní se smějí, protože to vypadá, jako když jí pes. Já se usmívám a říkám: „Co máš rád?“ Adam: „Mňam dort.“ Z postoje pejska pak udělá pozici připomínající ásanu vrány z jógy. Ptá se: „Umíš, pane?“ Já se směju, ostatní také, udělám ásanu vrány, všichni jásají, Adam mi skočí na krk. Posadím ho zpět vedle sebe a ptám se: „Máš rád dort?“ Adam odpovídá: „Mám rád dort. Mňam.“ Nyní potřebuji pozornost a soustředění. Proto tedy беру do ruky obrázek. Dám ho na koberec rubem nahoru. Přikryju ho dlaní. A řeknu velmi potichu: „Pšššš.“ Děti jsou napjaté, co bude. Čekám několik sekund. Už jsou zase soustředěné na akci, ne na hru.

Pomalou otáčím obrázek čokolády v hrníčku (čokoláda k pití). Ptám se: „Co to je?“ Děti odpovídají, že čokoláda. Nyní pomalu říkám: „Já mám rád čokoládu.“ „Já,“ ukazuji na sebe prstem, na hrudník, „mám rád,“ ukazuji, že piji, a opisuji prstem dráhu do žaludku, potom si hladím krouživým pohybem břicho, „čokoládu,“ koncové „u“ zdůrazním. Na konci věty řeknu: „Mňam, mňam, mám rád, mňam.“ Před děti dám papír A4. Na něm je napsáno: To je čokoláda. Pod tento papír položím další, kde je napsáno „Mám rád čokoládu.“ Mezi námi je nyní toto:

To je pomeranč.	To je čokoláda.
Mám rád/a pomeranč.	Mám rád/a čokoládu. (a > u)

Doprostřed prostoru vyložím další obrázky: voda, mandarinka, čokoláda, fanta, coca-cola, polévka. Proces se opakuje. Ptám se, kdo co má rád. Zaměřujeme se pochopitelně na změnu a > u. Filip se ptá, proč není „pomeranču“. Ptám se, jestli je pomeranč ten/ta/to. Filip říká, že ten, kluk. Ptám se na čokoládu. Děti odpovídají, že ta, holka. Říkám tedy, že kluk je stejný. Demonstruji to na slovech, která jsme trénovali předtím. Ukazujeme pomalu znova, že ženský rod se mění. Říkám: „To je mandarinka, mám rád mandarinku.“ Opakuji to pro každé slovo (výčet výše), koncové „u“ zdůrazňuji.

Situace se opakuje také pro neutra. V prostoru mezi námi tedy postupně vznikla tato tabulka:

To je pomeranč.	To je čokoláda.	To je jablko.
Mám rád/a pomeranč.	Mám rád/a čokoládu. (a > u)	Mám rád/a jablko.

Vedle této tabulky jsou zde obrázky jídel. Také struktura otázky a odpovědi: Co máš rád? Mám rád... (viz výše).

Přidám ještě další slova: rýže, brokolice, cibule. Proces se opakuje. Nyní rychleji. Přidávám další papír do prostoru. Vzniká následující tabulka:

TEN	TA	TO
To je pomeranč.	To je čokoláda. To je rýže.	To je jablko.
Mám rád/a pomeranč.	Mám rád/a čokoládu. (a > u)	Mám rád/a jablko.
	Mám rád/a rýži. (e > i)	

Tuto tabulku (zmenšenou na jeden papír) dostávají všichni do ruky. Nalepují si ji do sešitu. V této chvíli následuje krátká pauza.

ROZVOJ KOMUNIKACE S NOVOU GRAMATIKOU

(využití pracovního listu Kdo je ve třídě – viz pracovní list 9)

Na koberci je připraven flipchartový papír. Na papíře je z minulých hodin jméno, k němu si každý namaloval obrázek sebe sama. Jsou tam informace o tom, kde kdo bydlí, odkud kdo je, kam kdo chodí do školy. Stejně informace tam mám i já.

Na tabuli jsem si během pauzy napsal časování: mám rád/a, máš rád/a, má rád/a.

Sedíme kolem flipchartového papíru. Říkám: „Mám rád chřest.“ Beru si obrázek chřestu a lepidlo a nalepím ho ke svému obrázku a informacím na papíře. K obrázku napíšu „chřest“. Ptám se několika žáků, co mají rádi. Oni odpovídají, já jim naznačím, aby udělali to, co já, aby si ke svému jménu a obrázku nalepili, co mají rádi. A napsali k obrázku slova. Další obrázky si děti berou už bez ptaní a nalepují je na své místo. Když je hotovo, tak se ptám každého, co má rád. Děti odpovídají. Poté se ptám tak, aby mi žák odpovídal na to, co má rád někdo další. Ptám se ale také na všechny další informace, které jsou na flipchartovém papíře. Tedy na to, kde kdo bydlí a odkud je. Trénujeme tak třetí osobu sloves, opakujeme, ale také si musíme občas stoupnout a projít se k někomu na jeho místo, abychom se podívali, co je tam napsáno. Z jedné strany papíru není vidět, co je napsáno na druhé straně, zejména tehdy, když je to napsáno dětskou rukou. Pokud se ptám na to, co mají žáci rádi, chci, aby správně řekli jak tvar slovesa, tak tvar podstatného jména v akuzativu (oboje tedy případně opravuji). Na konci vidíme další posun v našem společném učení fyzicky projevený na flipchartovém papíře. Aktivita končí. Ukazuji na papír a říkám: „Super. Vy jste super!“

UVOLNĚNÍ

Nyní, když se všichni vystřídali, si stoupnu. Všechny pochválím. Poprosím děti, aby se postavily. Obrázky a flipchartový papír otočím. Hrajeme bombu, respektive hru Tik tak bum. Je to didaktická pomůcka ve tvaru malé bomby. (Každý lektor by měl ale zvážit, zda je pomůcka pro jeho skupinu vhodná. Například pro děti z válečných oblastí tuto pomůcku nedoporučujeme.) Řeknu téma: „Jídlo.“ Zapnu tikání bomby. Řeknu první slovo: „Chleba.“ Předám bombu dál.

Další musí říct slovo z oznámeného tématu dřív, než bomba vydá zvuk, jako kdyby vybuchla.

Někdy jsme hráli několik kol s tím, že žák, kterému bomba bouchla, se jen posadil a nehrál. Někdy jsme hráli na jedno téma vždy jen jedno kolo, do prvního bouchnutí. Tato aktivita děti bavila, zařazoval jsem ji zhruba jednou za 2 až 3 týdny. Na uvolnění, na protažení, na zopakování, pro vytvoření předělu nebo na úvod hodiny.

ZKOMPLETOVÁNÍ

Opět se posadíme. Rozložím na otočený flipchartový papír několik obrázků jídel. Vezmu obrázek coca-coly a masa. Říkám: „Nemám rád coca-colu, nemám rád maso. Blee.“ Gestikuluji tak, že nemůže být pochyb o tom, co říkám. Počáteční „ne“ zdůrazním, když větu opakuji.

Před děti, do prostoru, dám připravenou tabulku:

Nemám rád/a pomeranč.	Nemám rád/a čokoládu. (a > u)	Nemám rád/a jablko.
	Nemám rád/a rýži. (e > i)	

Ptám se postupně každého zvlášť: „Co nemáš rád/a?“ Jakmile odpoví, ptám se někoho, kdo je od něj v kruhu nejdále, abych dotyčného aktivizoval: „Co XY nemá rád/a?“ Dotyčný v drtivé většině spolužáka neslyší nebo nedává pozor. Udělám maličkou pauzu. Na papír, kde máme strukturu pozitivní otázky, připišu zápornku „ne“. Vznikne tedy papír, kde je napsáno:

A: Co nemáš rád?	A: Co nemáš ráda?
B: Nemám rád...	B: Nemám ráda...

Ptám se tedy Josefa, co nemá rád. Josef odpoví. Ptám se Filipa, co nemá rád Josef. Filip Josefa neslyšel. To já vím a chci, aby se Filip Josefa zeptal. Jenže Josef nečeká, až se Filip zeptá. Vykřikne znova: „Brokolici!“ Filip tedy zopakuje: „Brokolici.“ To však nevedí. Poděkuju Josefovi. Nicméně trvám na tom, aby proběhl dialog. Ukazuju prstem na první větu „Co nemáš rád?“. Čekám, až ji Filip přečte a zeptá se. Poté ukazuju na větu v odpovědi a chci, aby Josef odpověděl celou větou „Nemám rád...“. Každého za jeho úspěšnou větu pochválím. Když toto proběhne u všech, schováme všechny tabulky a v kolečku si pak projdeme znovu to, co jsme se naučili. Já řeknu: „Mám rád chřest a nemám rád coca-colu.“ Poté ukážu na Annu, která sedí vedle mne. Naznačím, aby opakovala stejnou frázi. Anna opakuje a takto všichni řeknou závěrečné dvě věty.

DIDAKTICKÁ SHRNUJÍCÍ HRA

Pro opakování akuzativu si nyní zahrajeme kvarteto. Obrázky jídla, které jsme v hodině používali, mám připraveny jako kvarteto, čtyři od každého kusu. Žáků je sedm, mám tedy asi 12–14 čtveřic. Rozdáme karty. Na kartách je jen obrázek, není tam nic napsáno. Žáci tedy musí nejen vědět podle obrázku, co mají sami a co musí žádat, ale také musí rozumět bez obrázku tomu, na co se ptá spolužák. Občas se stane, že někdo nerozumí. Pokud přizná, že nerozumí, musí ten, kdo se ptá, obrázek ukázat. Pokud nepřizná, že nerozumí, nebo rozumí špatně, zjistíme to až po nějaké době a je na lektorovi, aby rozčilené žáky zkontroloval. Úkolem je získat čtveřici.

Začínám já: „Filipe, máš brokolici?“ Filip: „Ano.“ Filip mi musí dát brokolici a já pokračuji: „Aničko, máš fantu?“ Anička: „Ne.“ Pokud Anička nemá fantu, pokračuje ten, kdo je po mé levici. Při této aktivitě se opakuje to, co jsme probírali, děti úplně zapomenou, že se učí. Já to zapomenout nemohu, případné chybné koncovky opravuji a trvám na správném opakování. Aktivita je tak úspěšná, že ji hrajeme velmi často.

UZAVŘENÍ A ZOPAKOVÁNÍ

Když kvarteto skončí, spočítáme, kdo má kolik čtveřic. Vyhlásíme vítěze. Všechny pochválím. Vstaneme a třídu rozdělím do dvou týmů a hrajeme klasický kufr. Slovní zásoba se týká jídla. Jeden z týmu sedí zády ke mně. Já ukážu obrázek, ostatní členové týmu mu musí vysvětlit, co tam je. Nesmí použít kořen slova a slovo příbuzné a nesmí mluvit jinak než česky. Časový limit na hádání je 30 sekund. Pokud v tomto limitu slovo žák uhádne, získá tým bod (body zapisuji na tabuli). Po každém slově se týmy vymění. Jakmile se projede pět kol, je hra u konce, vyhlásíme vítěze, zatleskáme a hodina končí. Aktivita je vhodná k opakování nebo jako závěrečné pozitivní zakončení hodiny. Zařazoval jsem ji vždy, když bylo potřeba novou slovní zásobu zopakovat. (Jen pro jistotu doplňuji, že v dalších hodinách pak proběhlo vysvětlení, že „mít rád“ se nepojí jen s jídlem. Téma jsme spojili s rodinou.)

PRACOVNÍ LIST 1

Název aktivity	ASOCIACE
Úroveň	A2–C1
Věk studentů	Mladší ŠV / starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina / jednotlivci
Cíl aktivity	Procvičení slovní zásoby, tvorba vět
Časová dotace	5–10 min.
Pomůcky	–

Lektor říká libovolné slovo a studenti postupně reagují asociací na dané slovo. Postup se opakuje, každý další říká asociaci, která se mu vybaví k předešlému slovu. Například: kámen – hora – les – liška – kožich – divadlo – herec... Lektor zapisuje jednotlivá slova tak, aby studenti zápis neviděli (na obrácenou tabuli, na papír, na fólii...). V určitý moment lektor vyzve studenty, aby vytvořili věty s prvním a posledním slovem. V průběhu aktivity se každý soustředí pouze na předešlá slova a postupně z paměti mizí, co již bylo řečeno. Navíc se asociace velmi pravděpodobně dostane značně daleko od prvního slova a je poté veselé vymýšlet věty se dvěma zcela nesouvisejícími slovy (např. polární záře a žralok, svetr a lžíce).

Po skončení aktivity lektor ukáže nebo promítne všechna uvedená slova a ověří, zda všichni studenti rozumí (pokud ne, význam vysvětluje česky student, který dané slovo uvedl). Poté lektor požádá studenty, aby vysvětlili, proč je napadla právě tato asociace.

Doplňkové informace k aktivitě

Pokud je málo studentů, může se udělat více kol, než se ukončí řetězec a zvolí se daná slova pro větu.

Lektor může na začátku určit slovní druh, což je dost omezující, a proto to doporučujeme zkusit až po první volné hře asociací.

Lektor může vyhlásit soutěž o nejoriginálnější, nejtipnější, nejdelší atd. větu – tím povzbuzuje kreativitu.

PRACOVNÍ LIST 2

Název aktivity	BALÓNKY
Úroveň	A1
Věk studentů	Mladší ŠV / starší ŠV
Počet studentů	Skupina
Cíl aktivity	Opakování látky (přivlastňovací zájmena, „mám rád a rád dělám“)
Časová dotace	10–15 min.
Pomůcky	Nafukovací balóny, lihové fixy

Popisovaná technika je univerzální, na probírané látce nezávislá aktivita použitelná pro osvěžení v závěru lekce na zopakování, utužení jakékoliv látky hravou formou. Pro mladší děti je možné ji použít vícekrát, pro starší děti jednou až dvakrát za kurz. Popíšeme dvě námi vyzkoušené varianty aktivity.

Aktivita slouží pro opakování, ne vysvětlení látky.

Varianta 1

Po vysvětlení a procvičení látky posesivních zájmen zbývá v závěru hodiny 10–15 minut času. Každé dítě dostane balónek, je vhodné mít různé barvy. Každý si nafoukne balónek a dole zaváže, aby se s ním dalo házet. Lektor mladším dětem pomůže. Každý si vezme fix a na balónek napíše své jméno. Poté napíše, jak se jmenuje jeho maminka a tatínek. Na balónek je potom tedy například napsáno: Vojta / tatínek Radim / maminka Petra. Během psaní na balónek lektor kontroluje správnost zápisu a dětem pomáhá.

Potom si všichni stoupnou do kruhu, každý má v ruce balónek. Ruce míří dovnitř kruhu. Na signál všichni balónek vyhodí do vzduchu a pak se snaží chytit nějaký jiný balónek. Když se to každému povede, lektor předvede, co bude po žácích chtít. Ukáže na balónek, který chytil, a vytvoří větu: To je Vojta, jeho maminka se jmenuje Petra a jeho tatínek je Radim. Dále lektor vyvolává jednotlivé žáky, žáci tvoří obdobné věty.

Varianta 2

Po vysvětlení a procvičení látky „mám rád a rád dělám“ zbývá v závěru hodiny 10–15 minut času. Každé dítě dostane balónek, je vhodné mít různé barvy. Každý si nafoukne balónek a dole ho zaváže, aby se s ním dalo házet. Lektor mladším dětem pomůže. Každý si vezme fix a na balónek napíše své jméno. Poté napíše jedno jídlo, které má rád, a jednu aktivitu, kterou rád dělá. Na balónek je potom tedy například napsáno: Veronika / špagety / číst. Během psaní na balónek lektor kontroluje správnost zápisu a dětem pomáhá.

Potom si všichni stoupnou do kruhu, každý má v ruce balónek. Ruce míří dovnitř kruhu. Na signál všichni balónek vyhodí do vzduchu a pak se snaží chytit nějaký jiný balónek. Když se to všem povede, lektor předvede, co bude po žácích chtít. Ukáže na balónek, který chytil, a vytvoří větu: To je Veronika, Veronika má ráda špagety a ráda čte. Dále lektor vyvolává jednotlivé žáky, žáci tvoří obdobné věty.

PRACOVNÍ LIST 3

Název aktivity	BARVY
Úroveň	A1–A2
Věk studentů	Mladší ŠV
Počet studentů	Skupina / jednotlivec
Cíl aktivity	Procvičení slovní zásoby
Časová dotace	5–10 min. na každou aktivitu nebo 20 min. na celý pracovní list
Pomůcky	Obrázek čápa, pracovní list s obrázky (obojí na následujících stranách) Předpokladem je třída s pestrobarevnými věcmi (židle, učebnice, květináč...)

Úvodní aktivita

Na začátek vyzve lektor žáky, aby si společně zopakovali barvy. Na barvy, které žáci zapomenou, se doptá, např.: Jakou barvu má pomeranč? Myš? A růže? Lektor povzbudí děti, že znají mnoho barev a že je nyní využijí ve hře. Ukáže dětem obrázek čápa s čepičkou, vysvětlí, co je co.

Pan čáp ztratil čepičku

Pan čáp ztratil čepičku a děti mu pomohou čepičku najít, když se dotknou dané barvy. Je dobré uzpůsobit třídu pohybové aktivitě, aby se žáci mohli po třídě snadno přemisťovat.

Lektor říká říkanku: Pan čáp ztratil čepičku, měla barvu barvičku... žlutou. Žáci se snaží ve třídě najít něco žlutého a dotknout se toho. (Lektor volí barvy, které jsou dostupné: židle, kniha, případně kusy oblečení. U oblečení je třeba zvážit věk žáků a kulturní kontext, někteří žáci-cizinci by mohli doteky vnímat jako nepříjemné.) Když všechny děti najdou barvu, pokračuje lektor s další barvou.

Varianta A: Dítě, které se dotkne dané barvy poslední, se stává vypravěčem, který volí barvy.

Varianta B: Dítě, které se barvy dotkne poslední, ze hry vypadává. Po několika kolech tak má hra jednoho vítěze. Pro tuto variantu je obzvláště vhodná velká třída.

Detektivové: Co nepatří do řady?

Nyní budou děti hledat, co se vloudilo mezi ostatní. Lektor řekne barvu (pokud si chce být jistý, že děti barvě rozumí, může ukázat stejně barevnou pastelku, barevný papír...) a začne vyjmenovávat, co všechno takovou barvu má. Když děti odhalí, že lektor řekl něco špatně, tlesknou. Aktivita je vhodná po předcházející pohybové aktivitě, protože se děti trochu zklidní. Zároveň může dobře posloužit pro děti z jiného kulturního prostředí, které poznají, že i lektor se plete, nemusí mít vždy pravdu. Když děti odhalí, co má jinou barvu, vymýšlejí samy další správné věci.

Lektor říká

Co může být žluté? Slunce, banán, pampeliška, citron, sníh. Co je ještě žluté?

Co může být červené? Jahody, jablka, tráva. Co je ještě červené?

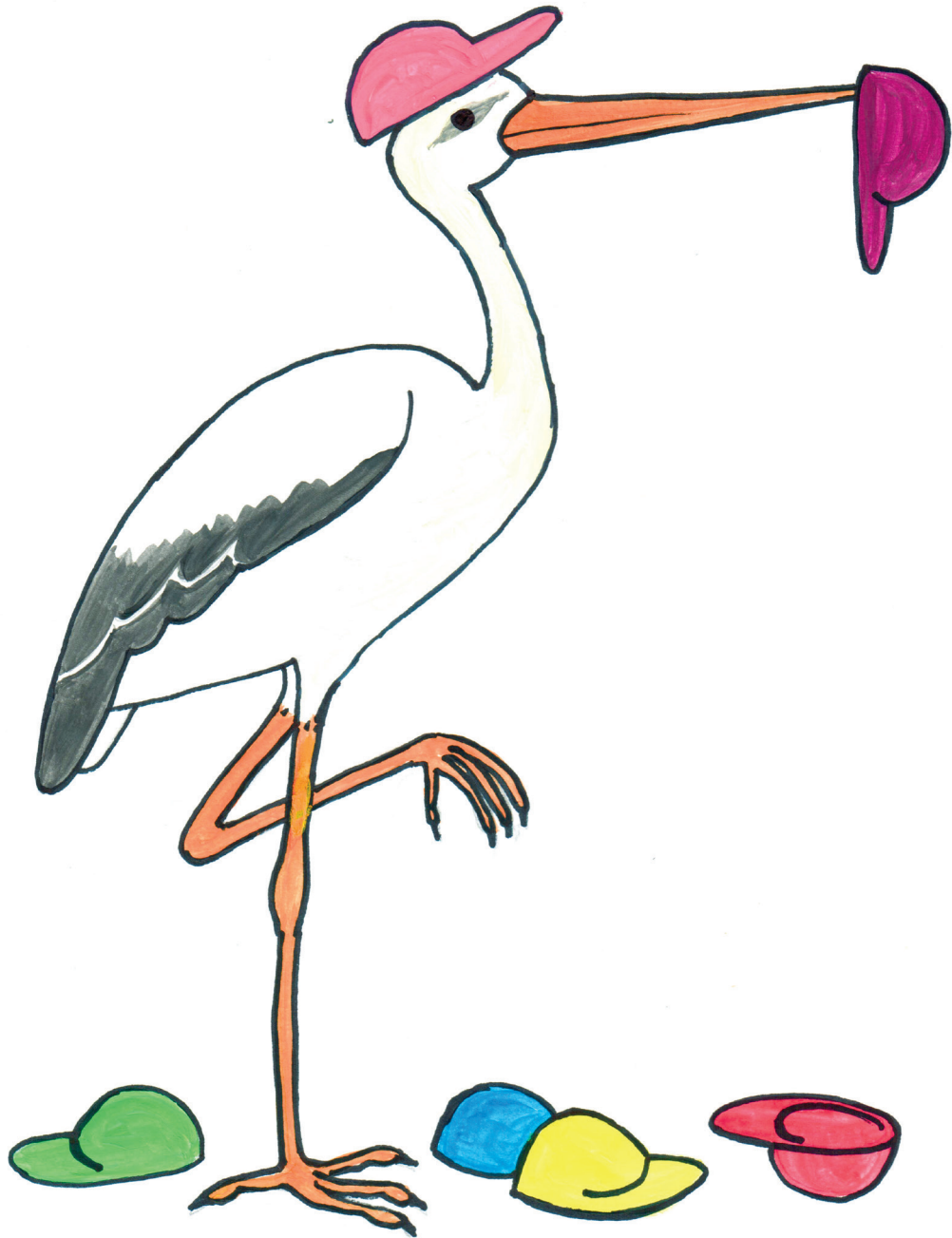
Co může být černé? Boty, kos, vlasy, oči, pomeranč. Co je ještě černé?

Co může být zelené? Tráva, okurka, hruška, koláč. Co je ještě zelené?

Pracovní list

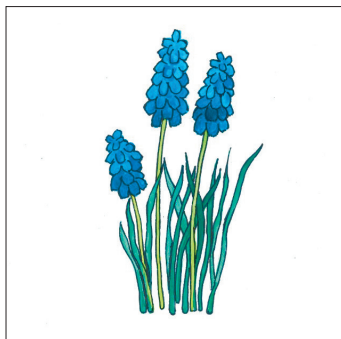
Lektor rozdá žákům pracovní list (na následující straně) s obrázky a slovy a vysvětlí jim, že existují slova, která jsou podobná jako názvy barev, a proto je možné odhadnout jejich význam a zapamatovat si je.

Žáci mají za úkol spojovat slova s obrázky, následuje společná kontrola.

Slova, která odkazují na barvy, si snadno zapamatujete!
Spojte slova s obrázky.

žloutek a bílek

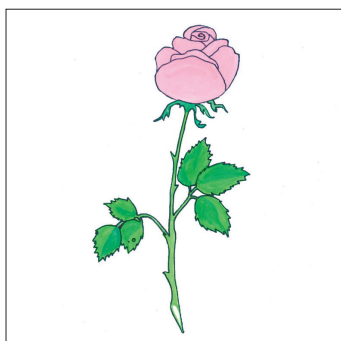

Červená Karkulka

bělásek

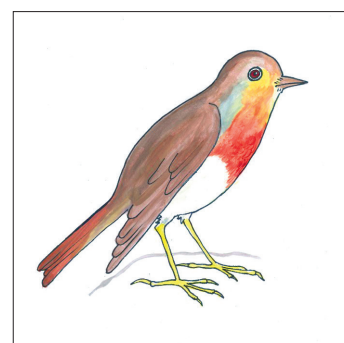
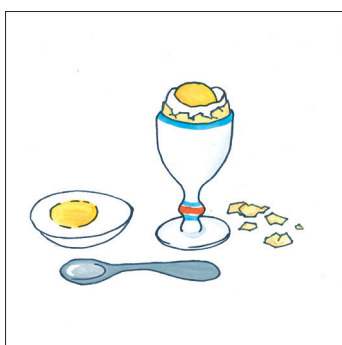

zelí

červenka

modřeneč

růže

fialka

PRACOVNÍ LIST 4

Název aktivity	CO NÁM ŘEKNOU MINCE?
Úroveň	B1–B2
Věk studentů	Starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina
Cíl aktivity	Procvičování číslovek, názvů měny států, genitiv singuláru (a další gramatika)
Časová dotace	3–5 min. na jednoho studenta
Pomůcky	Mince, mapa světa, tabule

Pro realizaci popisované aktivity jsou třeba mince různých států. Lektor může požádat studenty, aby na následující lekci donesli mince ze svých zemí nebo ty, které mají z cest po světě. Může využít také vlastní mince.

Na začátku aktivity dostanou studenti tabulku s otázkami (viz následující strana). Poté lektor předvede na jedné minci vlastní promluvu tak, jak si ji představuje u studentů. Svou promluvu přizpůsobí jazykové úrovni studentů.

Příklad

Toto je 50 haléřů z České republiky z roku 1997. V roce 1997 jsem žil v České republice, ve městě Znojmo, bylo mi 15 let, končil jsem základní školu a nastoupil na gymnázium. Nepamatuju si žádnou významnou událost. Tato doba je pro mě spojená s výlety k moři a disco hudbou. V té době už nebylo možné za 50 haléřů koupit nic, ale několik let předtím se za to dal koupit jeden rohlík.

Během následující aktivity lektor postupně zapisuje na tabuli názvy mincí.

Jak nakládat s mincemi?

1. Každý může hovořit o těch mincích, které přinesl. Je vhodné zvolit maximální počet mincí, o kterých student hovoří. Například ve skupině deseti studentů je možné dát limit jedné až dvou mincí. Ve skupině tří studentů mohou hovořit o třech až pěti mincích. Když domluví, nechají mince kolovat.

2. Lektor může mince vysbírat a pak nechat studenty vylosovat jiné mince, než které přinesli. Zde však může nastat problém s písmem, které nebudou moci přečíst. Tato varianta může ale vést k zajímavé párové práci: Například student z Ruska si vylosuje minci s arabským nápisem. Musí ve třídě vyhledat někoho, kdo mu pomůže získat požadované informace. To se může odehrát i v případě, že písmu student rozumí, ale potřebuje pomoci například s výslovností nebo jiným detailem od člověka, který minci donesl, apod.

3. Může proběhnout varianta první, jen s jednou mincí. Poté řeknete, že si mají studenti mince vyměnit se sousedem (nebo poslat doleva/doprava), a kolo se opakuje. V takovém případě je vhodné, aby se lektor do aktivity zapojil také, tedy aby poslal svoji minci a přijal novou minci od jednoho ze studentů. Pokud tato varianta studenty osloví, může lektor zařadit ještě několik dalších kol.

Příloha k pracovnímu listu č. 4

1. Jak se mince jmenuje (např. koruna, dolar, rubl...)?	
2. Z jakého státu je?	
3. Z jakého roku je?	
4. Ve kterém státě jste v tomto roce byl/a? / Ve kterém státě v daném roce byli vaši (pra)rodiče?	
5. Kolik vám bylo v tomto roce let? / Kolik let bylo vašim rodičům, prarodičům?	
6. Co jste v tom roce dělal/a? / Co v tom roce dělali vaši rodiče, prarodiče?	
7. Stala se v tom roce (v té době) ve vašem státě nějaká významná událost?	
8. Co jste za tuto minci mohl/a koupit? / Co byste mohl/a koupit dneska?	

PRACOVNÍ LIST 5

Název aktivity	DARTH VADER
Úroveň	B2–C 1
Věk studentů	Dospělí
Počet studentů	Malá skupina / jednotlivec
Cíl aktivity	Řízené mluvení
Časová dotace	20–30 min.
Pomůcky	Lístečky s postavami a otázkami (viz následující strany)

Lektor si připraví sadu lístečků, na kterých jsou jména různých postav nebo zvířat (z filmu, z pohádek nebo reálných), a další sadu lístečků s otázkami typu: Co jsi dělal minulý víkend? Proč neslavíš Vánoce? Jak vypadá tvůj ideální den? Co zajímavého se ti včera přihodilo? Lístečky k rozstřihání jsou na následujících stranách.

Lektor oznámí studentům, že budou hrát hru, ve které získají jiné identity. Každý student si vylosuje nejprve novou identitu, postavu z výběru. Lektor se ujistí, že student postavu zná. Když si vylosují všichni studenti, lektor oznámí, že teď musí přemýšlet jako samotné postavy na lístečku. Každý student si pak vylosuje jednu otázku a odpoví na ni. Případně se vylosuje jedna otázka a všichni na ni odpoví a porovnávají se činnosti jednotlivých postav, což může být zdrojem zábavy.

Doporučujeme připravit více různých postav, některé postavy studenti neznají nebo je znají příliš málo. Hru lze přizpůsobit otázkami různým úrovním.

Doporučujeme hrát se studenty, kteří mají dobrou fantazii. To ale nelze poznat jinak, než že aktivitu vyzkoušíte.

kapitán Nemo

Darth Vader

Superman

Agent FBI

Harry Potter

Asterix

Mr. Bean

australský klokan

Co jsi dělal/a včera?

Co rád/a jíš a piješ?

Jak jsi slavil/a své poslední narozeniny?

Co neděláš rád/a a proč?

Co budeš dělat o víkendu?

Proč neslavíš Vánoce?

Jak vypadají tvoje ideální prázdniny?

PRACOVNÍ LIST 6

Název aktivity	HRY S LETÁKY
Úroveň	A1–B1
Věk studentů	Mladší ŠV / starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina / jednotlivci
Cíl aktivity	Opakování slovní zásoby, české reálie
Časová dotace	20–30 min.
Pomůcky	Letáky z obchodů (nejlépe potravinové)

Varianta 1 – individuální soutěž

Lektor přinese studentům reálné letáky z obchodů s potravinami a rozdělí je jednotlivcům. Základem je, aby měli všichni stejné pracovní podklady.

Následně lektor klade různé otázky či zadává úkoly a studenti odpovídají. Průběžně ověřuje, zda všichni daným výrazům rozumí, případně procvičuje výslovnost obtížnějších slov. V případě zadání, kde by mohlo dojít k záměně, je třeba přesně specifikovat požadovaný předmět (např. v letáku je několik druhů jogurtů, lektor musí určit, jaký má přesně na mysli). V případě obsáhlých letáků je možno připravit pouze několik stran pro rychlé hledání.

Otázky mohou být jednoduché. Lektor se může ptát, kolik co stojí, jakou má co barvu, co patří do jaké kategorie (zelenina, pečivo...), co mají studenti rádi atd. Otázky však mohou mít i propracovanější podobu, viz níže.

Nominací v příkladu je myšleno vyhlášení soutěže o nejlepšího v dané kategorii. Tu lektor může a nemusí vyhlášovat, záleží na tom, jak moc je skupinka soutěživá.

Příklad

- 1) Lektor volí produkty dle letáku – např.: Koupili jste 2,5 kg rajčat, balení rýže, 5 rohlíků, minerálku a 3 jogurty. Kolik vás bude tento nákup stát? Kdo jako první odpoví správně, získá nominaci.
* Nominace „Nejlepší matematik“
- 2) Lektor pokládá otázky či úkoly z oblasti zdraví a nejrychleji odpovídající studenti získávají body za jednotlivé odpovědi. Student, který má nejvíce bodů, získá nominaci. Příklady otázek:
Jsou zdravější produkty na straně č. X (ovoce a zelenina), nebo na straně č. Y (sladkosti)?
Kolik druhů ovoce a kolik druhů zeleniny vidíte na straně č. X?
Vyjmenujte tři produkty z nabídky, které jsou zdrojem vlákniny.
* Nominace „Největší přítel vlastního těla“
- 3) Na letáku jsou produkty v jednotném i množném čísle. Úkol studenta je převést je do opačného čísla – např.: borůvky – borůvka, sušenky – sušenka. Kdo je neúspěšnější, získá nominaci.
Lektor opravuje chyby a vysvětluje.
* Nominace „Znalec gramatiky“
- 4) Lektor pokládá otázky na všímavost. (Studenti dostali čas na prohlédnutí letáku, nyní odpovídají, aniž by měli možnost do letáku nahlédnout.) Studenti získávají body za jednotlivé odpovědi, kdo má nejvíce bodů, získá nominaci. Příklady otázek:

Vyjmenujte potraviny, které jsou levnější než 30 Kč. Kolik jich je?
Je na pracím prostředku na straně č. X červená barva?
Kolik procent je nejvyšší sleva v letáku?
* Nominace „Nejvyššímavější student“

- 5) Lektor zadává úkoly, nominaci získává ten, kdo „nakoupí“ za nejméně peněz. Příklady úkolů:
Vyberte tři potraviny, které kupujete nejčastěji. Kolik za ně zaplatíte za týden/měsíc?
Vyberte tři produkty kromě potravin, které si teď chcete koupit / které by vám udělaly největší radost.
Bez kterých tří potravin ze stran X–Y byste dokázali žít celý měsíc?
* Nominace „Největší ekonom“

Varianta 2 – skupinová soutěž

Tato varianta je vhodná pro pokročilejší studenty, vyžaduje týmovou spolupráci a komunikaci ve skupině. Lektor přinese studentům reálné letáky z obchodů a rozdělí je do skupin. Základem je, aby měly skupiny stejné pracovní podklady. Následně klade různé otázky či zadává úkoly a studenti je ve skupině vypracovávají. Lektor monitoruje, doplňuje chybějící slovní zásobu, vysvětluje nejasnosti a opravuje případné chyby bránící porozumění. Poté studenti ve skupinách odpovídají. V případě obsáhlých letáků je možno připravit pouze několik stran pro rychlé hledání.

Aktivita je koncipována jako skupinová soutěž, ale s ohledem na konkrétní skupinu studentů ji lze pojmout i nesoutěžně. V případě, že se rozhodnete pro soutěžní variantu, volí výherce lektor ve spolupráci se skupinami. Např.: Kdo utratí méně za pohoštění, kdo vymyslí z daných surovin lepší pohoštění, kdo vymyslí exotičtější pokrm, kdo zvolí nejoriginálnější pohoštění v přírodě aj.

Příklad

Studenti ve skupinách zpracovávají následující úkoly:

1) Jdete na návštěvu ke druhé skupině.

Co koupíte a přinesete jako dárek? Kolik vás to bude stát? Vyberte pro každého vhodný dárek z letáku, který máte k dispozici.

V případě dětské skupiny mohou děti suroviny vystříhat a nalepit na zvláštní papír nebo naházet do kufříku/čepice. Je nutné předem se studenty probrat, jaké jsou zvyklosti, co se hodí a co nehodí donést na návštěvu, a odlišit to od situace, kdy někoho hostíme. Návštěva nese zpravidla jednu věc, hostitel má připraveno více věcí.

Varianta A: Lektor upozorní studenty, aby vyšli z toho, co o spolužácích ze druhé skupiny reálně vědí (např.: Abdul má rád sladkosti, Mirjana nejlípe vepřové maso, John je moc mladý na alkohol...).

Varianta B: Lektor specifikuje skupiny charakteristikami a zadáním, bude se tedy jednat o role play, např.: Abdul je tatínek. Je abstinent. Mirjana je maminka. Teď chce zhubnout, drží dietu. John je dítě, teď je nemocný a musí být doma. (V případě dětské skupiny vybereme jiné charakteristiky, adekvátní věku žáků/studentů.)

2) Máte přivítat druhou skupinu.

Co nakoupíte a připravíte jako pohoštění? Kolik vás to bude stát?

V případě dětské skupiny mohou děti suroviny vystříhat a nalepit na zvláštní papír nebo naházet do košíku či do tašky. Je nutné předem s žáky probrat, jaké jsou zvyklosti, co se hodí a co nehodí připravit, a odlišit to od situace, kdy jdeme někam na návštěvu. Návštěva nese zpravidla jednu věc, hostitel má připraveno více věcí.

3) Jdete ve skupině X lidí na celodenní výlet do přírody.

Co nakoupíte, kolik vás to bude stát a co z toho a jak v přírodě připravíte?

4) Připravujete party pro X lidí a máte pouze omezený rozpočet

(lektor specifikuje částku). Bydlíte v malém městě, kde je pouze jeden obchod (viz leták).

Co nakoupíte a připravíte?

PRACOVNÍ LIST 7

Název aktivity	JEDNODUCHÉ OTÁZKY O SLOŽITÝCH VĚCECH
Úroveň	B1–C1
Věk studentů	Starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina / jednotlivci
Cíl aktivity	Mluvení
Časová dotace	5–10 min.
Pomůcky	Tabule, fix, případně překvapení

Co kdyby lektor začal hodinu tak trochu nestandardně? K tomu mu pomohou kreativní otázky a netradiční úkoly. Lektor volí jednu až dvě otázky na základě probírané látky a nálady žáků.

Příklady (obrázky k příkladům jsou na následujících stranách)

- Představte si, že máte salon krásy. Co byste poradili téhle čarodějnici, kdyby přišla do vašeho salonu krásy?
Obrázek č. 1, Čarodějnice
- Podívejte se na obrázek. Co se asi stalo?
Obrázek č. 2
Pán, který sedí v práci, a za ním jsou hodiny ukazující jakýkoliv pracovní čas, např. 10:10. Pán je smutný.
Obrázek č. 3
Pán, který sedí v práci, a za ním jsou hodiny ukazující pracovní čas z obrázku č. 2 +15 minut, např. 10:25.
Pán je veselý a má v ruce kávu.
- Co jsem to namaloval/a? (Lektor nakreslí jednoduchý neurčitý obrázek na tabuli.)
- Kdyby na Marsu existoval život, jak by se tam slavil Silvestr?
- Vyjmenujte alespoň pět netradičních způsobů využití obyčejné tužky (židle, skleničky atd.).
- Co mají společného dveře a zubní pasta?¹
- Co mám v kabelce?²

1 Varianty odpovědí: je to vyráběno člověkem, mohou mít stejnou barvu, obojí lze otevřít a zavřít, nachází se v bytě/domě atd.

2 Lektor může připravit překvapení vztahující se k tématu předem a poté napovídat studentům. Například když se bude probírat orientace, může donést mapu města, ve kterém se nachází, apod. Překvapení připravovat nemusí, studenti potom pouze hádají, jaké předměty se mohou nacházet v kabelce/batohu/tašce lektora.

PRACOVNÍ LIST 8

Název aktivity	JE TO POŘÁD JEŠTĚ TUŽKA?
Úroveň	B1–B2
Věk studentů	Starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina
Cíl aktivity	Rozvoj slovní zásoby, nácvik mluvení, využití kompenzačních strategií
Časová dotace	10–20 min.
Pomůcky	–

Tato aktivita pomůže rozvíjet představivost a učí studenty používat kompenzační strategie k vyjádření neznámých slov. Spočívá v jednoduchém a rychlém vymýšlení co nejvíce variant použití zcela základních předmětů (alespoň deset). Nezáleží na konkretizaci vyjádření, je možné pouze obecně popsat, k čemu by se dal předmět použít (místo slova „stožár“ lze například říci „tyč na vlajku“).

U všech variant lze použít jakýkoliv předmět.

Studenti se učí nebát se použít slova, která znají, k vyjádření situací a slov, se kterými se ještě nesešli.

Varianta 1

Lektor navrhne předmět, např. obyčejná tužka. Ptá se studentů, k čemu můžeme tento předmět použít, a vybízí je, aby jmenovali další použití, byť nepravděpodobné. Studenti poté společně jmenují různé využití, které je napadne. Možnosti se nesmí opakovat a každý student by měl jmenovat alespoň jednu možnost.

Varianta 2

Stejně zadání, ale studenti pracují v týmech a v týmech vymýšlejí možnosti použití daného předmětu. Tuto variantu je možné pojmut jako soutěž, kdo dříve vymyslí deset možností nebo kdo během časového limitu dokáže vymyslet více možností. Lektor může po skončení aktivity rozvinout téma, jaké možnosti byly nejčastější (napadly studenty jako první) nebo naopak, která možnost je nejoriginálnější.

Příklad

Tužka:

1. Drbátko
2. Obyčejná tužka na přetáčení kazety (trocha historie)
3. Kouzelná hůlka Harryho Pottera
4. Dvě tužky jako paličky k bubínku
5. Dirigentská hůlka
6. Držením tužky v zubech „napříč“ cvičíme krční svaly
7. Antidepresivum – pohrávání si s tužkou vede ke snížení stresu
8. Stožár u papírové lodičky

PRACOVNÍ LIST 9

Název aktivity	KDO JE VE TŘÍDĚ
Úroveň	A1–A2 (B1)
Věk studentů	Mladší ŠV / starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina
Cíl aktivity	Osvojení a procvičení základních gramatických struktur při seznámení. Procvičení morfologie ohebných slovních druhů.
Časová dotace	30–45 min.
Pomůcky	Flipchartový papír, pastelky/fixy (obrázky akcí/předmětů, lepidlo)

Varianta 1 – Seznamovací aktivita (A1)

Studenti se rozdělí do skupin po pěti až osmi tak, aby se vešli kolem jednoho flipchartového papíru, a sednou si s ním na zem. (Nebýt u stolu je důležité.)

Každý nejprve nakreslí sebe, může nakreslit jen hlavu nebo celé tělo (případně symbol). Lektor začne, aby studenty povzbudil. Čím starší studenti jsou, tím více se stydí.

Poté studenti v kooperaci s lektorem napíší: 1) své jméno, 2) odkud jsou, 3) kde bydlí, 4) jakým jazykem mluví (případně další věci dle znalosti a možnosti – to vše se procvičuje předem jinak). Lektor napíše totéž a potom chodí kolem studentů, kontroluje správnost jejich zápisu a pomáhá jim.

Dále lektor vyzve každého, aby se představil. Důraz je kladen na plynulost a morfologickou správnost.

Nakonec lektor vyzve studenty, aby se zvedli a prohlédli si práce ostatních. Ptá se jich: Kdo je z Indie? Kdo bydlí na ulici Francouzská? Kdo mluví španělsky? Vyvolává, případně se ptá do pléna.

Flipchart (případně flipcharty) umístíme tak, aby na něj bylo vidět. V dalších hodinách s nimi můžeme pracovat formou opakování.

Varianta 2 – Navazující aktivita (A1)

V dalších hodinách můžeme flipchart využít pro procvičení akuzativu. Máme připraveny obrázky věcí (například jídlo). Nejprve obrázky rozložíme a pojmenováváme druhy jídel – dle potřeby a uvážení. Poté si každý vybere jednu věc, kterou má rád. Lektor se každého zeptá: „Co máš rád?“ Zde je nutné použít akuzativ.

Lektor má připravenou tabulku, s jejíž pomocí může tvoření akuzativu vysvětlit přímo při hře – viz níže. Studenti si pak vezmou lepidlo a obrázek si lepí ke své postavě. Pak se lektor ptá: Co má rád Filip? Kdo má rád čokoládu? Tak se procvičuje slovní zásoba nebo akuzativ.

Varianta 3 – Seznamovací aktivita (B1)

Studenti se rozdělí do skupin po pěti až osmi tak, aby se vešli kolem jednoho flipchartového papíru, a sednou si s ním na zem. (Nebýt u stolu je důležité.)

Každý nejprve nakreslí sebe, může nakreslit jen hlavu nebo celé tělo (případně symbol). Lektor začne, aby studenty povzbudil. Čím starší studenti jsou, tím více se stydí.

Poté studenti v kooperaci s lektorem napíší: 1) jak se jmenují, 2) co rádi dělají ve volném čase, 3) čím by chtěli být v dospělosti (čím chtěli být, když byli dětmi). Dále je postup obdobný. Variant je celá řada.

Tabulka¹ k vysvětlení akuzativu během hry – téma jídlo

Mužský rod neživotný	To je banán.	Mám rád banán.	–
	To je čaj.	Mám rád čaj.	–
Ženský rod	To je čokoláda .	Mám rád čokoládu .	a > u
	To je brokolice .	Mám rád brokolicí .	e > i
Střední rod	To je maso.	Mám rád maso.	–
	To je rajče.	Mám rád rajče.	–

Tabulka k vysvětlení akuzativu během hry – téma rodina

Mužský rod životný	To je bratr .	Mám rád bratra .	h, ch, k, r, d, t, n + a
	To je strýc .	Mám rád strýce .	ž, š, č, ř, c, j + e
Ženský rod	To je maminka.	Mám rád maminku.	a > u
	To je sestřenice.	Mám rád sestřenici.	e > i

Tabulka k vysvětlení akuzativu během hry – srovnání neživotný/životný

Mužský rod neživotný	To je banán.	Mám rád banán.	–
	To je čaj.	Mám rád čaj.	–
Mužský rod životný	To je bratr .	Mám bratra .	h, ch, k, r, d, t, n + a
	To je strýc .	Mám rád strýce .	ž, š, č, ř, c, j + e

Komplet

Mužský rod neživotný	To je banán.	Mám rád banán.	–
	To je čaj.	Mám rád čaj.	–
Mužský rod životný	To je bratr .	Mám rád bratra .	h, ch, k, r, d, t, n + a
	To je strýc .	Mám rád strýce .	ž, š, č, ř, c, j + e
Ženský rod	To je čokoláda .	Mám rád čokoládu .	a > u
	To je brokolice .	Mám rád brokolicí .	e > i
Střední rod	To je maso.	Mám rád maso.	–
	To je rajče.	Mám rád rajče.	–

¹ Jsme si vědomi toho, že tabulka celou problematiku akuzativu značně zjednodušuje. V této formě byla odzkoušena. Pokud je pro vaši skupinu vhodnější tabulka jiná, doporučujeme využít dostupné učebnice, případně gramatiky.

PRACOVNÍ LIST 10

Název aktivity	KOUZELNÝ MĚŠEC
Úroveň	A2–B1
Věk studentů	Starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina
Cíl aktivity	Procvičení slovní zásoby
Časová dotace	10 min.
Pomůcky	Velké sáčky/tašky, malý sáček s písmeny k vylosování (písmena k rozstříhání viz následující strany), papíry na psaní

Studenti se rozdělí na skupiny (dvě nebo více dle počtu studentů). Lektor dá každé skupině sáček či větší tašku a z připraveného malého sáčku s písmeny abecedy, který má u sebe, vylosuje jedno písmeno. Skupiny mají za úkol vložit do svých sáčků předměty z učebny začínající na vylosované písmeno a soutěží, která skupina posbírá více předmětů.

Doplňkové informace k aktivitě

V případě velkého předmětu, který nelze vložit do sáčku, či předmětu, který by se musel složitě rozkládat, je povoleno daný předmět pouze poznamenat na připravený papír a ten vložit do sáčku (např. tabule, okno, stůl...).

Může se stanovit, že se počítají i předměty napsané na papíře, které jsou viditelné z okna.

Je vhodné stanovit časový limit na aktivitu, například dvě minuty.

Po uplynutí časového limitu a usednutí studentů opět na místa se společně kontrolují a pojmenovávají předměty a připisují body. Body se mohou dávat za každý předmět nebo za každý předmět, který má skupina jako jediná (unikátní). Například: za skutečný předmět dva body, za předmět ve třídě na papírku jeden bod, za předmět viděný z okna půl bodu. Za skutečný unikátní předmět tři body. Na papírky se nepišou věci, které ve třídě nejsou / nejsou vidět z okna. Vyhrává skupina s nejvíce body.

Po aktivitě se sebrané předměty vrací zpět na svá místa.

Je na uvážení lektora, jaká písmenka vloží do sáčku k vylosování.

Příklady

Lektor vylosuje písmeno „K“.

Studenti vkládají do měšce následující předměty:

kniha, křída, klobouk, košile, kšiltovka, Karel (stoupne si do tašky),

a papírky:

knihovna, komoda, klika (dveřní), kostel, kolo.

A	B	C	Č	D
E	F	G	H	Ch
I	J	K	L	M
N	O	P	Q	R
Ř	S	Š	T	U
V	W	X	Y	Z
Ž				

PRACOVNÍ LIST 11

Název aktivity	KUBISMUS
Úroveň	A2–B2
Věk studentů	Mladší ŠV / starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina
Cíl aktivity	Rozvoj slovní zásoby, včetně odborného lexika (matematika)
Časová dotace	5–15 min.
Pomůcky	Papír, tužka

Varianta 1

Lektor nakreslí na tabuli geometrický tvar a napíše k němu jeho název (slovní zásobu lze volit s ohledem na to, co studenti probírají v matematice). Pak vyzve studenty, aby jmenovali libovolné předměty, které mají daný tvar. Předměty se nesmí opakovat a nezáleží na pořadí studentů. Lektor je může zapisovat kolem tvarů.

Varianta 2

Lektor připraví obrázky (jakékoliv), ukazuje jednotlivé obrázky a studenti odpovídají, z jakých geometrických tvarů se daný obrázek skládá, například: Okno je jako obdélník, oko jako elipsa, hlava jako kruh. Obrázky je možné i vytisknout, rozdat studentům a studenti tužkou zakreslují jednotlivé tvary do obrázku (např. dům – čtverec/obdélník a trojúhelník).

Varianta 3

Studenti se rozdělí do skupin a „tajně“ kreslí na papír předměty. Potom zástupce jedné skupiny říká, jaké geometrické tvary nakreslili, a ostatní skupiny mají za úkol uhodnout, jaký předmět tvary tvoří. Např.: Náš předmět je obdélník a čtyři úsečky (stůl). Může to být hodnoceno formou otevřené konverzace k danému předmětu nebo soutěžně a studentům jsou přiřazovány body, když ostatní skupiny poznaly nakreslený předmět (body skupině, která kreslila, pokud je předmět poznatelný, nebo body skupině, která hádá a uhodne předmět).

Příklady

Lektor nakreslí na tabuli kruh. Studenti jmenují předměty kruhového tvaru:

- Míč
- Slunce
- Kolo
- Koruna ovocného stromu z dálky
- Země
- Televizní satelit (parabola)
- Poklička
- Hodiny
- Puk

PRACOVNÍ LIST 12

Název aktivity	TICHÁ POŠTA PRO SOUTĚŽIVÉ STUDENTY
Úroveň	A1
Věk studentů	Mladší ŠV / starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina alespoň 10 studentů
Cíl aktivity	Procvičení čísel 1–100
Časová dotace	15 min.
Pomůcky	Kartičky s čísly (viz následující strana)

Lektor rozdělí studenty na dvě skupiny, ideálně „náhodně“ tak, aby byly obě vyrovnané. Na stůl rozloží jednu sadu s kartičkami, na kterých jsou čísla (napsaná číslicemi nebo slovy nebo jak číslicemi, tak slovy, případně to lze namíchat). Druhou sadu si ponechá v ruce (záleží na lektorovi, zda ukazuje číslice, nebo slova). Studenti se postaví do dvou řad tak, že u stolu je vždy jeden student z každé řady.

Lektor se postaví dozadu a vysvětlí studentům, že bude ukazovat kartičku s čísly pouze poslednímu studentovi z každé skupiny. Ostatní studenti kartičky nevidí. Cílem posledního studenta z každé skupiny je pošeptat dané číslo svému kolegovi v řadě, který číslo pošeptáním pošle dál.

Student, který je první v řadě, tj. u stolku, a který slyší pošeptané číslo, rychle sáhne po správné kartičce.

Po každém čísle se studenti prostřídají – ti, kteří byli v řadách první, půjdou dozadu.

Varianta

Čísla nahradíme obrázky či názvy předmětů. Mělo by se jednat o tematicky jednotný okruh, např. jídlo, oblečení, nábytek.

0	1	2	3	4
5	6	7	8	9
10	11	12	13	14
15	16	17	18	19
20	21	22	23	24
25	26	27	28	29

30	31	32	33	34
35	36	37	38	39
40	41	42	43	44
45	46	47	48	49
50	51	52	53	54
55	56	57	58	59

60	61	62	63	64
65	66	67	68	69
70	71	72	73	74
75	76	77	78	79
80	81	82	83	84
85	86	87	88	89

90	91	92	93	94
95	96	97	98	99
100				

nula	jedna	dva	tři	čtyři
pět	šest	sedm	osm	devět
deset	jedenáct	dvanáct	třináct	čtrnáct
patnáct	šestnáct	sedmnáct	osmnáct	devatenáct
dvacet	dvacet jedna	dvacet dva	dvacet tři	dvacet čtyři
dvacet pět	dvacet šest	dvacet sedm	dvacet osm	dvacet devět

třicet	třicet jedna	třicet dva	třicet tři	třicet čtyři
třicet pět	třicet šest	třicet sedm	třicet osm	třicet devět
čtyřicet	čtyřicet jedna	čtyřicet dva	čtyřicet tři	čtyřicet čtyři
čtyřicet pět	čtyřicet šest	čtyřicet sedm	čtyřicet osm	čtyřicet devět
padesát	padesát jedna	padesát dva	padesát tři	padesát čtyři
padesát pět	padesát šest	padesát sedm	padesát osm	padesát devět

šedesát	šedesát jedna	šedesát dva	šedesát tři	šedesát čtyři
šedesát pět	šedesát šest	šedesát sedm	šedesát osm	šedesát devět
sedmdesát	sedmdesát jedna	sedmdesát dva	sedmdesát tři	sedmdesát čtyři
sedmdesát pět	sedmdesát šest	sedmdesát sedm	sedmdesát osm	sedmdesát devět
osmdesát	osmdesát jedna	osmdesát dva	osmdesát tři	osmdesát čtyři
osmdesát pět	osmdesát šest	osmdesát sedm	osmdesát osm	osmdesát devět

devadesát	devadesát jedna	devadesát dva	devadesát tři	devadesát čtyři
devadesát pět	devadesát šest	devadesát sedm	devadesát osm	devadesát devět
sto				

PRACOVNÍ LIST 13

Název aktivity	POJĎME SMAZAT TABULI
Úroveň	A2–B2
Věk studentů	Mladší ŠV / starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina
Cíl aktivity	Komunikace, upevňování slovní zásoby, kreativita
Časová dotace	5 min.
Pomůcky	Tabule, fixy

V průběhu celé hodiny lektor samozřejmě píše nová slova na tabuli, klíčová slovíčka doporučujeme psát pod sebe na pravý nebo levý okraj tabule. Před koncem hodiny je vhodné tato slova znovu zopakovat. Lektor řekne studentům, že tabule musí být opět čistá, ale že slova sama nezmizí, zmizí jen tak, že „skočí“ do nějaké věty. Studenti tedy musí vytvořit větu, ve které dané slovo použijí.

Příklad

Na tabuli je slovo „představení“. Student vymyslí větu, např. „Včera jsem šel do divadla a viděl jsem hezké představení“. Každé slovo, které lektor se studenty zopakoval, na tabuli smaže. Studenti se občas snaží zabít dvě mouchy jednou ranou, nová slova kombinují, aby byla tabule brzo smazaná. Takovou aktivitu je možné podpořit, je náročnější.

Na začátku další lekce lektor tatáž slova vypíše opět na tabuli a studenti na ně zase tvoří věty.

Varianta

Nová slova na tabuli vypíše podle svých poznámek vybraný student.

PRACOVNÍ LIST 14

Název aktivity	PŘÍBĚH PODLE ABECEDY
Úroveň	B1–C1
Věk studentů	Starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina
Cíl aktivity	Procvičování slovní zásoby, tvorba vět a použití časových spojek, předložek a částic
Časová dotace	15–25 min.
Pomůcky	Tabulka z přílohy (viz s. 49)

Studenti pracují ve skupinách. Každá skupina dostane tabulku a nějaké (probrané) téma, např. kultura, sport, jídlo apod. Ve skupině během předem stanoveného časového limitu vymýšlejí a píšou věty na toto téma tak, aby na sebe tyto věty smysluplně navazovaly. Pořadí vět určuje písmenko, na které daná věta začíná (viz tabulka). Lektor monitoruje, dodává slovní zásobu a opravuje případné chyby bránící porozumění.

Po dokončení předají svůj papír další skupině, ta věty přečte a studenti s lektorem dohromady hodnotí porozumění a adekvátnost vět.

Doplňkové informace k aktivitě

Tabulka udává, jaká počáteční písmenka jsou povolena. U samohlásek nehraje diakritika roli.

Nemusí se použít celá abeceda, záleží na počtu studentů a jejich úrovni.

Ukončení příběhu (použití zbývajících písmen) může být jako domácí úkol.

Zadání tématu není podmínkou, studenti mohou tvořit věty volně, pouze s podmínkou, že věty navazují na sebe a tvoří celek a zároveň musí vždy další věta začínat na následující písmenko dle tabulky. Výsledkem by mohl být například dialog uvedený v příkladech.

Výzva pro pokročilé studenty: tvorba vět ústně. Studenti vymýšlejí věty postupně, jeden za druhým. Pravidlo o prvních písmenech a smysluplnosti zůstává. V tomto případě je kladen důraz na plynulost, ne na gramatickou správnost. Pro usnadnění aktivity může lektor připravit krátký slovníček na dané téma (nebo využít slovník k danému tématu z učebnice).

Příklady

Téma SPORT:

A – Alonso je můj oblíbený pilot formule 1.

B – Byl bych rád, kdybych mohl na nějaký závod jet.

C, Č – Často se aspoň dívám na závody v televizi.

D, Ď – Dřív jsem chtěl také závodit, ale teď bych raději skočil s padákem.

E, F, G – Fitness trenér v mém klubu na to má jiný názor.

Volné téma – dialog:

- Ahoj Martine!
- Bernarde, čau!
- Celý měsíc ses neozval, co jsi dělal?
- Dlouho jsem byl nemocný.
- Fakt, co ti bylo?
- Horečky, bolest v krku a svalů.
- Jak se cítíš, lepší?
- Konečně ano!
- Lákalo by tě jet s námi ještě letos k moři?
- Možná... kam?
- Nevíme, asi do Řecka.
- Od kdy?
- Předpokládáme, že v srpnu.
- Řecko, těš se, jedeme!
- Super, naplánujeme detaily.
- Tak mi o víkendu zavolej.
- Už teď se těším!
- Výborně, jsme domluvení.
- Zatím se měj!

Příloha k pracovnímu listu č. 14

Pořadí věty	Volba písmene
1	A
2	B
3	C Č
4	D Ď
5	E F G
6	H
7	I J
8	K
9	L
10	M
11	N
12	O
13	P
14	R Ř
15	S Š
16	T
17	U
18	V
19	X Y Z

PRACOVNÍ LIST 15

Název aktivity	VLAŠTOVKA
Úroveň	A1
Věk studentů	Mladší ŠV / starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina
Cíl aktivity	Procvičení small talku, nácvik psaní
Časová dotace	30 min.
Pomůcky	Papír, tužky, návod na složení vlaštovky (viz s. 52), popř. fixy na tabuli, připravené fráze

Lektor přinese do třídy papírovou vlaštovku a zeptá se, zda ji studenti umí složit, případně krátce vysvětlí, že se jedná o tradiční zábavu, a předvede, jak vlaštovka létá.

Varianta 1

Lektor vysvětlí průběh aktivity, popřípadě napíše na tabuli procvičované fráze nebo je má připraveny předem na papírech, které rozdá.

Průběh aktivity:

Lektor hodí vlaštovku nějakému studentovi a zároveň mu položí jednu otázku ze seznamu. Student vlaštovku chytí, odpoví na otázku a hodí vlaštovku zpět lektorovi.

Příklady frází

Jak se jmenuješ/te? – Jmenuji se...

Kolik ti/vám je let? – Je mi...

Odkud jsi/jste? – Jsem z...

Co děláš/te? – Jsem...

Máš rád kávu? – Ano, mám. / Ne, nemám.

Takto se dialogy několikrát opakují se všemi studenty, dále lze fráze smazat z tabule nebo otočit připravené kopie a pokračovat bez vizuální opory.

Varianta 2

Lektor vysvětlí průběh aktivity, popřípadě napíše na tabuli procvičované fráze nebo je má připraveny předem na papírech, které rozdá.

Průběh aktivity:

Lektor hodí vlaštovku nějakému studentovi a zároveň mu položí jednu otázku ze seznamu. Student vlaštovku chytí, odpoví na otázku a vlaštovku hodí dalšímu studentovi, kterému zároveň položí další otázku ze seznamu.

Příklady frází

Jak se jmenuješ/te? – Jmenuji se...

Kolik ti/vám je let? – Je mi...

Odkud jsi/jste? – Jsem z...

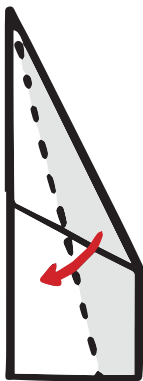
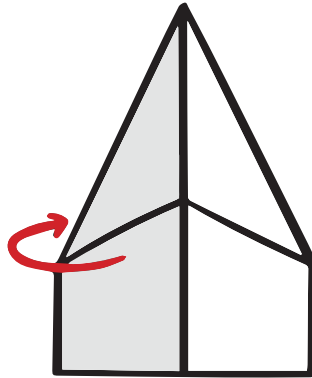
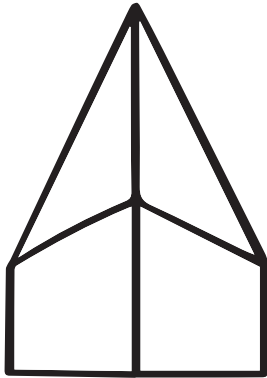
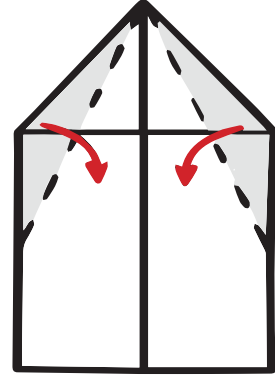
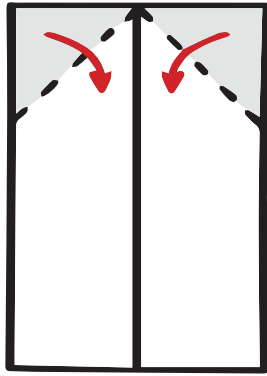
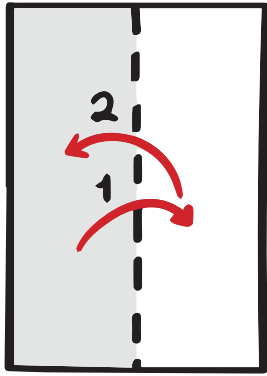
Co děláš/te? – Jsem...

Máš rád kávu? – Ano, mám. / Ne, nemám.

Takto se dialogy několikrát opakují se všemi studenty, dále lze fráze smazat z tabule nebo otočit připravené kopie a pokračovat bez vizuální opory.

Varianta 3

Lektor rozdává studentům papíry, ukáže jim návod na složení vlaštovky z přílohy a pomůže jim vlaštovku složit. Každý student napíše na vlaštovku nějaký vzkaz pro jiného studenta, napíše tam také jeho jméno a pošle mu ji.

PRACOVNÍ LIST 16

Název aktivity	ZAJÍMAVÝ DOTAZNÍK
Úroveň	B1–B2
Věk studentů	Starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina, jednotlivci
Cíl aktivity	Nácvik mluvení a psaní
Časová dotace	30–45 min.
Pomůcky	Tužka, dotazník (viz následující strana)

Varianta 1

Lektor vytiskne studentům dotazník a dá jim čas na vyplnění. Jednotliví studenti se poté postupně nahlas ptají ostatních na dané otázky a ostatní studenti odpovídají – každý dá jednu otázku studentovi, kterého si vybere. Tázaný student poté pokračuje.

Pozor: Otázky v dotazníku jsou ve 2. os. pl. Pokud si budou otázky klást vzájemně studenti, kteří si tykají, je třeba je upozornit na to, že musí změnit formu na 2. os. sg.

Varianta 2

Lektor vytiskne studentům dotazník a dá jim čas na vyplnění. Poté si studenti své dotazníky vymění (nesmí být známo, čí dotazník kdo má) a následně někdo přečte odpověď. Např. „Někomu v České republice nejvíc chybí pizza. Kdo je to?“ Ostatní studenti hádají, o koho se jedná.

Varianta 3

Studenti pracují ve dvojicích a zjišťují odpovědi od svého kolegy/sousedá. Tyto odpovědi zapisují do svých dotazníků.

Pozor: Otázky v dotazníku jsou ve 2. os. pl. Pokud si budou otázky klást vzájemně studenti, kteří si tykají, je třeba je upozornit na to, že musí změnit formu na 2. os. sg.

Tato varianta je vhodná na procvičení skloňování podstatných jmen a zájmen. Každý na závěr řekne jednu či více odpovědí (podle velikosti skupiny), které ho zaujaly. (Příklad odpovědi: Zaujalo mě, že Takuovi, studentovi z Japonska, chutná v České republice nejvíc svíčková. Chybí mu tady hora Fudži, na kterou mohl koukat.)

Varianta 4

Studenti vyplní své dotazníky. Poté si je navzájem vymění (může být známo, kdo má čí dotazník). Následně nechá lektor čas na „prostudování“ dotazníku a studenti sepisují krátké eseje o daném člověku na základě nastudovaných odpovědí. Tato varianta je vhodná i jako zadání domácího úkolu.

Doplňkové informace k aktivitě

Lektor může připravit vlastní list otázek.

Lektor může vytvářet tematické dotazníky k probírané látce.

V případě vlastních dotazníků by neměly být otázky diskriminační a příliš osobní (např. datum narození, vyznání, politické přesvědčení aj.).

1) Kdybyste nebyl/a v České republice, kde byste teď byl/a?

2) Jaké jídlo vám v České republice chybí?

3) Jak by vás popsal pěti slovy váš nejlepší přítel?

4) Kdybyste se měl/a obejít měsíc bez svého telefonu, co by vám nejvíc chybělo?

5) Co byste dělal/a, kdybyste měl/a teď v ruce 25 000 Kč?

6) Co vás určitě rozesměje?

7) Kdybyste se mohl/a změnit ve zvíře, jaké zvíře by to bylo a proč?

8) Kterou zemi na světě byste nejraději navštívil/a a co vás na ní láká?

9) Jak si představujete ideální oslavu vlastních narozenin?

PRACOVNÍ LIST 17

Název aktivity	ZNÁM NĚKoho, KDO...
Úroveň	A2–B1
Věk studentů	Dospělí
Počet studentů	Skupina / jednotlivec
Cíl aktivity	Řízené mluvení
Časová dotace	Zhruba 20 min.
Pomůcky	Papírová nebo zalaminovaná hrací karta (na následující straně), fixy různých barev

Studenti se rozdělí do dvojic a zvolí si barevnou fixu, se kterou budou hrát. To znamená, že každý má jinou barvu, kterou bude škrtnat políčka ve společném herním plánu. Lektor oznámí, že budeme hrát bingo. Pokud studenti bingo neznají nebo nejsou zvyklí jej hrát, lektor vysvětlí způsob hry – cílem hry je získat pět políček v horizontálním, diagonálním nebo vertikálním směru. Studenti se ve hře střídají.

Před začátkem hry lektor zjistí, zda studenti rozumí všem políčkům. Porozumění je nutné věnovat adekvátní množství času. Cílem aktivity není jen hra samotná, ale porozumění frázím, proto nespěchejte.

Jak získat políčko? Student přečte větu „Znám někoho, kdo...“ a doplní její konec z tabulky. Poté, aby si políčko zasloužil, je potřeba dodat dvě informace:

1. o koho se jedná,
2. popsat detailněji, jak často / proč / kde / s kým... (zadání upravíme podle úrovně studentů a jejich znalostí).

Modelová promluva na úrovni A2

„Znám někoho, kdo miluje pizzu, je to jeho oblíbené jídlo. Je to můj bratr. Jí pizzu každý týden.“

Modelová promluva na úrovni B1

„Znám někoho, kdo zbožňuje pizzu, je to jeho oblíbené jídlo. Je to můj bratr. Pizzu si objednává přes Dáme jídlo minimálně jednou týdně. Nemá rád zeleninu a myslím si, že by měl pizzu jíst míň.“

Příloha k pracovnímu listu č. 17

Bingo! Znáš někoho, kdo...				
...je členem nějakého fitness centra.	...je vegetarián nebo má rád vegetariánská jídla.	...miluje přírodu.	...jí hodně ovoce a zeleniny.	...jí hodně.
...pije víc vody než vína.	...nikdy nesnídá.	...každé ráno snídá. Ať se děje, co se děje.	...miluje televizi. Nemůže bez ní žít.	...je profesionální sportovec.
...výborně vaří.	...je blázen do sportu.	...si myslí, že jíst light výrobky je zdravé.	...má nádherný úsměv.	...miluje pizzu. Je to jeho oblíbené jídlo.
...se stále učí něco nového.	...hodně spí.	...nesnáší zeleninu.	...si často do práce nosí vlastní jídlo.	...občas chodí běhat.
...si často kupuje bonbony a sušenky	...nepije alkohol.	...nikdy nesportuje.	...rád chodí do restaurace.	...jí jenom dvě jídla denně.

Bingo! Znáš někoho, kdo...				
...je členem nějakého fitness centra.	...je vegetarián nebo má rád vegetariánská jídla.	...miluje přírodu.	...jí hodně ovoce a zeleniny.	...jí hodně.
...pije víc vody než vína.	...nikdy nesnídá.	...každé ráno snídá. Ať se děje, co se děje.	...miluje televizi. Nemůže bez ní žít.	...je profesionální sportovec.
...výborně vaří.	...je blázen do sportu.	...si myslí, že jíst light výrobky je zdravé.	...má nádherný úsměv.	...miluje pizzu. Je to jeho oblíbené jídlo.
...se stále učí něco nového.	...hodně spí.	...nesnáší zeleninu.	...si často do práce nosí vlastní jídlo.	...občas chodí běhat.
...si často kupuje bonbony a sušenky	...nepije alkohol.	...nikdy nesportuje.	...rád chodí do restaurace.	...jí jenom dvě jídla denně.

PRACOVNÍ LIST 18

Název aktivity	ŽERTOVNÁ VĚŠTBA
Úroveň	A2–B2
Věk studentů	Starší ŠV / mládež (dospělí)
Počet studentů	Skupina (lze i jednotlivec s lektorem)
Cíl aktivity	Procvičení různých gramatických jevů a tematické slovní zásoby
Časová dotace	10–15 min. (záleží na počtu studentů a otázek)
Pomůcky	Připravené listy s odpověďmi a 3 kostky

Tato aktivita je vhodná zejména pro skupinu studentů. Pokud se jedná o individuální výuku, je vhodné, aby se studentem hrál lektor.

Lektor má předem připraveny listy s otázkami a odpověďmi (jsou k dispozici na následujících stranách). Tyto listy lektor vytiskne a rozdá studentům do skupinek nebo je promítne na tabuli. Ověří, zda všichni uvedeným výrazům rozumí, případně procvičí výslovnost obtížnějších slov.

Aktivitu zahajuje lektor, po něm mluví první student. Lektor se ptá na otázku v záhlaví tabulky a poté hodí všemi třemi kostkami najednou. Čísla, která mu padla, sečte. Součet oznámí a podle něj tvoří větu tak, jak to udává pracovní list. Když padne například třikrát jednička, student vytvoří větu, která odpovídá políčku s č. 3. Poté co jeden student větu dokončí, hází další student.

Pro střídání slovesných osob se pak může hrát varianta, kdy student hodí kostkou a soused mu přečte, co ho čeká, tj. tvoří větu ve 2. os. sg. (Pojedeš někam daleko), nebo také hovoří tento soused k lektorovi, tj. ve 3. os. sg. (Andrej pojede někam daleko).

Každý lektor může otázky i odpovědi na listech přizpůsobit dané skupině, tématu, procvičování konkrétního gramatického jevu.

Vybrané listy by měl lektor zařazovat v logickém sledu, např. po listu Co si nejvíc přeju? může následovat list Splní se moje přání? apod.

Příloha k pracovnímu listu č. 18

A) Obecné fráze

<p>Co mi řeknou kostky? = Co mě čeká? Například: jet někam daleko → Pojedu někam daleko.</p>		
3 jet – někam daleko	4 někdo mě/tě – pozvat – na oběd	5 mít – štěstí v lásce
6 vyhrát – v loterii	7 zamilovat se	8 mít – zpoždění
9 mít – konflikt v práci	10 dostat – dárek	11 ujet – mi/ti vlak
12 bolet – mě/tě v krku	13 dostat – květiny	14 jít – do galerie
15 koupit si – nový mobil	16 ztratit – klíče	17 najít – dobrou práci
	18 někdo přijet – na návštěvu	

B) Ustálená slovní spojení

<p>Co si nejvíc přeju? Např: vzít si hodnou ženu / hodného muže → Nejvíc si přeju vzít si hodnou ženu / hodného muže.</p>		
3 vzít si hodnou ženu / hodného muže	4 vydělávat víc peněz	5 mít štěstí ve hře
6 potkat se s Jaromírem Jágrem	7 mít pevné zdraví	8 mít radost ze života
9 oženit se / vdát se	10 být úspěšný v testu	11 nemít strach
12 mít hodně přátel	13 mít štěstí v lásce	14 jet na krásnou dovolenou
15 mít bohatého manžela / bohatou manželku	16 mít roztomilého pejska	17 zamilovat se
	18 mít dobrou práci	

C) Procvičování vyjádření míry pravděpodobnosti a frází. Tento list neslouží k tvoření gramatických konstrukcí. Jedná se o krátkou oddechovou doplňkovou aktivitu k některým listům.

Splní se moje přání? Například: Pravděpodobně ano.		
3 pravděpodobně ano	4 až budeš hodnější	5 částečně
6 jistě ano	7 asi ne	8 určitě ano
9 buď skromnější	10 bohužel ne	11 když budeš opatrný
12 snad ano	13 pravděpodobně ano	14 nejspíš ne
15 vzdej se naděje	16 buď trpělivý/trpělivá	17 tvoje přání je nesplnitelné
	18 uvidíme	

D) Procvičování vyjádření časových úseků a frází s druhým stupněm adjektiv

Kdy se splní moje přání? Například: opatrný → Mé přání se splní, až budu opatrnější.		
3 opatrný	4 hodný	5 zlobivý
6 bohatý	7 upřímný	8 rychlý
9 skromný	10 roztomilý	11 milý
12 vtipný	13 chudý	14 starý
15 přátelský	16 chytrý	17 veselý
	18 laskavý	

E) Procvičování substantiv – pro úroveň B2

Jaký jsem? Například: pravdomluvnost → Jsem pravdomluvný.		
3 pravdomluvnost	4 galantnost	5 diskrétnost
6 vynalézavost	7 skromnost	8 rozmazlenost
9 mlčenlivost	10 nebojácnost	11 opatrnost
12 veselost	13 věrnost	14 nestálost
15 něžnost	16 učenílivost	17 žárlivost
	18 mrzutost	

F) Tematická slovní zásoba – profese

Co budu dělat? Jaká bude moje profese? Například: Kdo řídí tramvaj/autobus. → Budu řidič/řidička tramvaje.		
3 Kdo řídí tramvaj/autobus.	4 Kdo pracuje v továrně.	5 Kdo předvádí oblečení.
6 Kdo zpívá.	7 Kdo vydává občanské průkazy, počítá daně, pracuje na poště.	8 Kdo hraje ve filmu.
9 Kdo kontroluje jízdenky ve vlaku.	10 Kdo učí.	11 Kdo rozumí zákonům.
12 Doktor, který kontroluje a léčí zuby.	13 Kdo ukazuje turistům město.	14 Kdo má ve státě na starosti například finance, kulturu, školství – pro každou oblast (resort) je jeden...
15 Kdo peče chleba.	16 Kdo uklízí.	17 Kdo vaří.
	18 Kdo je hlavou státu.	

G) Procvičování lokálu a předložek

Kde budu pracovat? Například: kancelář → Budu pracovat v kanceláři.		
3 kancelář	4 restaurace	5 banka
6 obchod	7 kino	8 klub
9 radnice	10 divadlo	11 úřad
12 škola	13 ambasáda	14 univerzita
15 hotel	16 firma	17 nádraží
	18 pošta	

H) Tematická slovní zásoba (státy, města) – procvičování genitivu

Odkud bude můj manžel / moje manželka? Například: Ukrajina → Můj manžel / moje manželka bude z Ukrajiny.		
3 Ukrajina	4 Filipíny	5 Rusko
6 Slovensko	7 Česko	8 Maďarsko
9 Anglie	10 Finsko	11 Itálie
12 Grónsko	13 Kuba	14 Švédsko
15 Francie	16 Německo	17 Rakousko
	18 Polsko	

I) Adjektiva – vlastnosti osob (úroveň A1–A2)

Jaký bude můj manžel? / Jaká bude moje manželka? Například: hodný / hodná → Můj manžel bude hodný. / Moje manželka bude hodná.		
3 hodný/hodná	4 veselý/veselá	5 rozumný/rozumná
6 bohatý/bohatá	7 inteligentní	8 malý/malá
9 hubený/hubená	10 chytrý/chytrá	11 sympatický/sympatická
12 hezký/hezká	13 vysoký/vysoká	14 milý/milá
15 starý/stará	16 přátelský/přátelská	17 optimistický/optimistická
	18 šikovný/šikovná	

J) Adjektiva – vlastnosti osob (úroveň A2–B1)

Jaký bude můj manžel? / Jaká bude moje manželka? Například: upřímný / upřímná → Můj manžel bude upřímný. / Moje manželka bude upřímná.		
3 upřímný/upřímná	4 neopatrný/neopatrná	5 rozumný/rozumná
6 tolerantní	7 inteligentní	8 zmatený/zmatená
9 optimistický/optimistická	10 chytrý/chytrá	11 netrpělivý/netrpělivá
12 náladový/náladová	13 pravdomluvný/pravdomluvná	14 pracovitý/pracovitá
15 bojácny/bojácna	16 obětavý/obětavá	17 přátelský/přátelská
	18 elegantní	

Příloha k pracovnímu listu č. 18

K) Tematická slovní zásoba (jídlo a pití) – procvičování slovní zásoby, rodů, akuzativu a instrumentálu

<p>Co si dám zítra na oběd? Například: bramborová polévka → Dám si bramborovou polévku.</p>		
3 bramborová polévka	4 zeleninový salát s pečivem	5 řízek s bramborovým salátem
6 italské rizoto	7 pečený pstruh s brambory	8 palačinky s marmeládou
9 špagety s parmezánem	10 hovězí vývar s játrovými knedlíčky	11 smažené žampiony s hranolky
12 čočka s vejcem	13 svíčková omáčka s knedlíky	14 guláš s bramboráčky
15 grilovaný losos s brambory	16 pečené kuře s rýží	17 nic, držet dietu
	18 žampionová polévka	

L) Tematická slovní zásoba (státy a předložkové vazby) – procvičování genitivu, dativu, akuzativu a instrumentálu

<p>Kam brzo pojedu? Například: Praha – akvapark → Pojedu do Prahy do akvaparku.</p>		
3 Praha – akvapark	4 Francie – hory	5 Itálie – moře
6 domů – maminka	7 Slovensko – kamarádka	8 Paříž – kamarád
9 výlet – Vídeň	10 dovolená – Kréta	11 Londýn – galerie
12 Drážďany – muzeum	13 dovolená – Malta	14 USA – národní park
15 Český Krumlov – zámek	16 Lednice – zámek	17 Bratislava – koncert
	18 Rusko – Sibiř	

M) Procvičování dopravních prostředků a předložkových vazeb

Jak nebo s kým pojedu na dovolenou? Například: kolo → Pojedou na kole. s – kamarád → Pojedou s kamarádem.		
3 kolo	4 s – kamarád	5 letadlo
6 pěšky	7 sám/sama	8 auto
9 s/se – syn/dcera/děti/bratr/sestra	10 autobus	11 kůň
12 bez – peníze	13 s – rodiče	14 bez – kufr
15 autobus	16 vlak	17 na – koloběžka
	18 na – kolečkové brusle	

